

УДК 821.161.2.

ДО ПИТАННЯ ПОЯВИ ШІСТДЕСЯТНИКІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Лисенко-Єржиківська Н.О.

Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Київ, Україна

Стаття присвячена впливові “хрущовської відлиги” на літературний процес в Україні в період 1956 – 1960-х років. На прикладі деяких критичних статей і виступів аналізується тогочасна атмосфера.

Ключові слова: “відлига”, тоталітарна лексика, літературний процес, критика, поетичні тексти.

Часи “хрущовської відлиги” стали важливим чинником для більш сприятливого розвитку наукового, мистецького і літературного життя другої половини 50-х рр. ХХ століття; вони вселяли надію на перспективу – можливість розвивати, проявляти і утверджувати “своє осібне” (І. Франко). Незважаючи на загальне піднесення, більшість також добре розуміла всю половинчастість владних реформ і недемократичних перетворень. Зокрема, Іван Світличний у приватному листі до Євгенії Дейнікіної, датованому 18 березня 1956 р. писав: “...Боюся, що культ особи замінять культом колективної особистості... Терору можливо не буде, а до демократії ще далеко” [1, с. 37 –38]. Водночас він вважав, що не варто залишатися песимістом, треба надіятися на краще. Реабілітація значної частини незаконно репресованих у 20 – 30-ті рр. письменників і повернення до читачів вилучених із літератури творів розширювали горизонти пізнання. Наприклад, згадуючи свої студентські роки, прозаїк В.Шевчук зізнався, що для нього “найбільшим естетичним враженням того часу стала поема Є. Плужника “Галілей” та оповідання В. Підмогильного з його екзистенційними настроями” [2, с. 359].

Критика відзначала, що провідні журнали почали частіше друкувати вірші і поеми; збільшилося видання поетичних книжок. Однак висловлювалися побажання авторам писати “читабельні”, якісно кращі речі. З-поміж молоді суттєво вирізнялися “яскрава і самобутня поетична творчість” [3, с. 274] Ліни Костенко, тому її дебютні збірки “Проміння землі” (1957), “Вітрила” (1958) викликали справжню зацікавленість сучасників. Поряд із позитивними відгуками звучали настановні поради, написані у дусі того часу: не перейматися настроями “відчаю, безвихідності й приреченості”; полишити “хворобливо-гуманну філософічність” і т. ін.

Напрочуд цікавим, з “малою дозою” ідеологічно заангажованих віршів, став альманах “День поезії. 1958 рік” (К., 1958). До нього увійшли й дві ліричні поезії Ліни Костенко. Перша – “Я прощаюсь з рідним краєм...”, написаний перед поїздкою в Польщу й передає відповідний настрій поетеси:

Я прощаюсь з рідним краєм
у мовчанні,
в побожній тиші...

Вечір сонце пшеничне розкраяв
І окрасць над полем залишив.
Сонце, сонце, освітлюй тіні!
Не заходь, почекай хвилину!
Я ще раз
у твоєму промінні
озирнусь на свою батьківщину [4, с. 45].

Друга – “Ми з тобою – як море і небо...”, перейнята інтимними переживаннями ліричної героїні:

Ми з тобою – як море і небо –
і далекі. Й близькі водночас.
Нам зустрітись на обрії треба,
але обрій тікає від нас...

Диву даєшся, що саме у цих віршах буде знайдена т. зв. крамола, про яку скажу далі.

Восени відбулася Республіканська поетична нарада (30.X. – 1.XI.1958), на якій із доповіддю “Про сучасну поезію” виступив А. Малишко (вийшла окр. кн. “Думки про поезію”, 1959), котрий підкреслив, що за останні роки авторські тексти стали різноманітнішими за своєю тематикою і проблематикою, а за формою – набагато технічно вправнішими. Розглядаючи зразки великих ліро-епічних форм, згадав і “Казку про мару” Л. Костенко як “цікаву спробу використання алегорії в жанрі поеми” [5, с. 153]. Негараздами у поетичному господарстві він вважав те, що в десятках ліричних збірників як старших, так і молодших поетів занадто часто зустрічаються одноманітні описи природи, повторюваність ідилічних картин із солов’ями, зеленою травкою, вечоровими зорями, світанковими ранками та трафаретно-любовними мотивами, а натомість весь складний і широкий світ людської душі залишається поза текстами.

Наприкінці 1958 р. журнал “Комуніст України” (№ 12) надрукував статтю

П. Іванова “За високе громадське звучання: Нотатки про ліричну поезію”. З’явилася вона не випадково, а як застереження від “шаленого наступу ревізіонізму”. У різний спосіб крізь залізну завісу проникали усілякі відомості, з яких можна було дізнатися світові новини культурно-мистецького життя. Хтось був поінформований завдяки тому, що умів читати “між рядками” тих матеріалів, які вміщувала радянська преса про “ворожий західний світ”, а хтось – й з вуст очевидців. Та найбільше всього владу турбували виступи західних інтелектуалів, спрямовані проти соцреалістичного напрямку в мистецтві, а надто, у зв’язку з подіями восени 1956 р. в Угорщині, які похитнули їхню віру в кремлівську гуманність. Тому частіше стали з’являтися “викривальні” статті з негативною риторикою. У журналі “Дніпро” (1958. – № 1) подибуємо статтю, де засуджувалися Анрі Лефевр, французький філософ і літературознавець, за ось таке міркування: “Соціалістичний реалізм це – вигадка, що народилася як наслідок культу особи, а оскільки культ особи викрито, то треба позбутися цього методу,... бо при такому

методі всі факти, явища літератури підганяються до наперед заданої схеми” [6, с. 135]. Так само, у радянській пресі гудили польських митців і письменників, які виступали (1956–1957 рр.) за ліквідацію монокультури соцреалізму й орієнтацію на новітні західні течії, з-поміж них і французький екзистенціалізм [7]. Організовувалися статті, де “научали” того чи того талановитого письменника під гаслом: “щоб запобігти буржуазним впливам”, як і про що треба писати. Нагадаю, що підозру і незадоволення влади викликала нова збірка Д. Павличка “Правда кличе” (1958), наклад якої знищили. Осудженню, бо на них “найвиразніше позначилася згубність «чистої лірики»” [8, с. 84], піддалися вірші Ліни Костенко, вміщені в альманасі “День поезії. 1958 рік” та у збірці “Вітрила”, серед яких і вірш “Папороть (Малюнок)”.

З одного боку, бачимо вульгарну критику, яка наступає на письменницьку особистість, а з другого, – поточні справи критиків і літературознавців – ретельний огляд тогочасної літературної продукції. С.Крижанівський, аналізуючи вірші, епічну поезію і гумористичні твори, вміщені в республіканських літературно-художніх журналах наприкінці 50-х рр., звернув увагу на ріст інтелектуалістської і філософської лірики. За його словами, “різнобарв’я гірлянд поетичних індивідуальностей” творять і класики вітчизняного поетичного слова (М.Рильський, А.Малишко, В.Сосюра, П.Тичина, М.Бажан, В.Мисик, І.Муратов), і молодше покоління – Д.Павличко, Р.Братунь. Відмітив критик і тих, “за кому за двадцять” – В.Лучука і Є. Гуцала. Перший дебютував збіркою “Довір’я” (1959), а другий – студент Ніжинського педінституту, котрий запам’ятався читачам віршами і рецензіями в часописах “Літературна газета”, “Жовтень”, “Зміна” й альманасі “Ранок”. Хоча ліриків, констатував автор статті, “хороших і різних” багато (близько трьохсот поетів, які пишуть українською мовою, та понад сто, які пишуть російською мовою), однак зустрічається і “легковажне ставлення відомих поетів до «заповітів свого святого ремесла»”, і безперспективне сліпе наслідування поетичною молоддю своїх старших колег. Для того, щоб досконало володіти словом, наголошував, робота над змістом і художньою формою віршів повинна бути сумліннішою і ретельнішою. Вкрай важливою залишається потреба поетичного новаторства [9, с. 6].

На “повні засіки поетичного добра” (С.Крижанівський) акцентувала і поетеса Любов Забашта в оглядовій статті “Право молодості”. Згадавши доробок молодих (народжених в 1920-х рр.) поетів А.М’ясківського, В.Юхимовича, В.Кочевського, Г.Ковалю, Ю.Герасименка, М.Клименка, а також тих, хто народився у 30-х рр., зараховуючи їх до “ще молодших”. Ішлося про художню майстерність Тамари Коломієць, М.Сома, В.Діденка, В.Вовчока, С.Стриженюка, презентації перших збірок (“Проліски”, 1956; “Йдучи на побачення”, 1957; “Зацвітай калино”, 1957; “Добрий день”, 1956; “В братнім краю”, 1957), яких випали на другу половину 50-х рр.; і зараз кожен із них впевненіше торує свій шлях у літературі, готуючи до видання наступну книжку. Детальніше Л.Забашта зосередилася на творчості Ліни Костенко. Хоча й мусіла писати, як того вимагав час, графаретні фрази на кшталт ось цих: “в підтекстах деяких віршів”, “заплутаних алегоріях ми знаходимо копання в дрібних недоліках нашої дійсності, які часто заслоняють від поетеси красу

інші...” [2, с. 360]. Володарі названих прізвищ, окрім М.Сіренка (“Від сонця жито половіє”, 1959), М.Сингаївського (“Жива криничка”, 1959), Н.Кашук (“Весняне пробудження”, 1959), ще не мали перших книжок, але уже заявляли своїми творами на сторінках газет і журналів, що помітили і письменники-класики, і критики. Новаторство в культурно-мистецькому процесі, насамперед в поезії, завдяки критиці вияскравилося на початку 60-х років, коли партійний контроль знову трохи послабився, але про це згодом.

М. Бажан на IV-ому з’їзді письменників Радянської України (10 – 14.ІІІ.1959), проголошуючи магістральною в художній літературі тему сучасності, закликав прозаїків: “Більше пошуків у галузі архітекtonіки, композиції сюжету! Відсвіжуймо мовну палітру. Збагачуймо стильові засоби, ліпимо життєвіше і яскравіше людські характери...” [13, с. 57]. Говорячи про художню майстерність та проблему komponування сюжету, без якої образність твору не може бути багатогранною і виразною, доповідач виокремив повість “Хмарка сонця не заступить” Г.Тютюнника; “солом’янські оповідання” І.Сенченка; романи С.Скляренка “Святослав”, Ірини Вільде “Сестри Річинські”, М.Стельмаха “Хліб і сіль”, М. Руденка “Вітер в обличчя”; своєрідну школу закарпатських новелістів Ю.Керекеша, М. Томчания, І. Чендея і прозу ще зовсім молодого письменника Б.Харчука.

Голова СПУ відзначив, що “останнім часом всі досвідчені критики перейшли до великих полотен – монографій, книг-оглядів, справу ж ведення газетної і журнальної критики передали на плечі молодих своїх колег” [13, с. 61]. Майстерність молодих (та й старших віком) критиків Й.Кисельова, С.Крижанівського, К.Волинського, В.Іванисенка, В.Попа, І. Бойчука, Ю.Барабаша, В.Брюггена, І. Світличного, І.Дзюби була у всіх на виду. Темпераментні статті останнього, зосібна така, як “Сучасність і література” (Вітчизна. –1959. – № 2), де аналізувалися повісті молодого письменника В.Земляка “Рідна сторона” та “Кам’яний брід”, викликали запальні дискусії у вітчизняній і всесоюзній пресі [13, с. 153]. Одні висловлювали йому побажання бути обачливим у критичних оцінках, а другі нагадували, що “треба берегти і цінувати ту дорогу якість, що в них (статтях І.Дзюби. – Н. Є.) виявилась, – вміння говорити письменникові у вічі правду, якою б вона не була...” [13, с. 122].

Не обійшлося на з’їзді й без критики. Знову була нагінка на тих поетів, кого три місяці тому П.Іванов наставляв на праведний шлях у журналі “Комуніст України”. М.Бажан журих Ліну Костенку, за його словами, “книги якої одні з найцікавіших з-посеред доробку молодих”, за те, що в них часто звучать “ноти індивідуалістичного позерства, зневага до колективу” [13, с. 32]. Висловлював незадоволення з того, “як могла редакція “Вітчизни” схвалити до друку... вірш Леоніда Первомайського «Казка», і поему Василя Швеця «Між вітром і дощем»” [13, с. 63]. А П.Тичина “по-батьківському” повчав Д. Павличка. Просив не перекладати “песимістичні” рубаї Омара Хайяма і “кожен раз перевіряти свої свіже написані твори на колективі письменників” [13, с. 246]. Отаке “виховання молоді” зусиллями старшого покоління письменників частенько практикувалося за вказівкою згори.

Опонував Миколі Платоновичу харківський поет Ігор Муратов. Він закликав і доповідача, і критиків “помічати твори всіх тих, хто на це заслуговує”. Також наголошував, що “потрібний вдумливий критичний аналіз”, підкреслюючи: “Був би аналіз, то й видно було б, що то за молоді, а не гадали б на кофейній гущі про них”. Обурювався й проти оцінювання письменницьких творів “з примхи окремих критиків, за принципом “кому яке щастя” [13, с. 363]. Тут я процитую досить розлогий абзац із його виступу на захист Ліни Костенко, про який зараз мало хто пам’ятає, а він є важливим для відтворення і передачі атмосфери тогочасного літературного життя. То ж подаю фрагмент палкої промови І.Муратова: “Ось випало, скажімо щастя молодій поетесі Ліні Костенко, бо потрапила вона в доповідь як співачка смутку і самотності. А був би перед доповіддю аналіз її другої книжечки, що зветься “Вітрила”, процитував би критик вірша:

Руки людської владний порух –
земля розрита в глибину.
Оранжевий цегляний порошок
лягає шаром на стіну.
Стоять бараки опустілі,
фанера сухо шарудить...
Які ж то руки,
чесні,
вмілі,
будинки вивели в блакить.

Дали їм колір лебединий
і зріст високий – до хмарин.
Торкнулись кожної цеглини
а тут же – тисячі цеглин.
Всі на долонях робітничих
лишали садна і рубці...
Хай невідомих будівничих
достойні будуть пожилці.

Може б, легше їй жилося на світі після доповіді. Але книжечка має тираж 5 800 примірників, а доповідь, коли скласти всі газети, в яких вона надрукована, – ого-го куди більше” [13, с. 364].

На жаль, цей виступ-захист І.Муратова був надрукований у з’їздівському збірнику доповідей 1960 р., а критика Ліни Костенко розпросторила, аж до того, що нові публікації творів поетеси з’явилися у часописах лише 1960 року.

За 1956 – 1959 роки в Україні вийшло понад півтори тисячі книжок, серед них 250 нових романів і повістей, та стільки ж збірок поезій і поем. Правду кажучи, чимало було й таких, які не вирізнялися ні належною художньою якістю, ні повнокровними героями літературних творів, а відповідна до завдань соцреалізму схематичність сюжету не витримувала ніякої критики. Показова з цього погляду стаття І.Світличного “Коли входиш в літературу... (Роздуми над першими збірками

поезій”. Молодий затятий критик, аналізуючи вісім перших поетичних книжок, виданих у різних регіонах протягом 1959 р., розчаровано констатував, що багатьом бракує художньої вправності, оригінальності, глибокої сюжетно-композиційної й тематичної наповненості. Автор статті заохочував писати такі вартісні твори, щоб “прочитавши невеличку книжку поезій... ми відчули, що пізнали щось інше, щось більше, ніж знане і відчуте досі” [15]. Інший критик – Л.Новиченко у статті “Час, людина, література”, міркуючи над здобутками пограниччя 50 – 60-х рр. у поезії М.Рильського “Троянди і виноград”, “Далекі небосхили”, “Голосіївська осінь”, прозі Г.Тютюнника “Вир”, О.Ільченка “Козак Мамай і чужа молодиця”, І.Муратова “Жива на світі вдова”, В.Міняйла “Перо жар-птиці”, О.Гончара “Людина і зброя”, драматургії О.Левади “Фауст і смерть” писав: “Більш, ніж будь-коли, нам потрібні книги з роздумами, з гідним філософським наповненням, з великими ідеологічними проблемами, потрібний герой діючий і *думаючий*, герой, що став би на рівні великого духу життя своїх сучасників” [16, с. 16]. Загальна орієнтація на тему сучасності і позитивного образу сучасника в літературі та мистецтві активно популяризувалася. На початок шістдесятих років вона явно переростала дозволені рамки, ставала дедалі актуальною для критичного осягнення й дискусій. Звісно, одягнена вона мала бути в шати основоположного принципу соцреалізму – відображати позитивні зрушення в реальній дійсності. Партійна бюрократія постійно тримала творчі спілки під контролем і слідкувала, щоб цей розвиток протікав у потрібному їй руслі. Імовірно, всупереч цьому, згодом І.Драчем будуть написані такі рядки: “Художнику – немає скutih норм. / Він – норма сам, він сам в своєму стилі”.

Всесоюзний літературний процес на перше десятиліття середини ХХ-го століття ряснів молодими талановитими особистостями в поезії, прозі, музиці, живописі, драматургії й кінематографії. Протягом двох-трьох років вище згаданого помежів’я “заявила” про себе ціла когорта креативних молодих особистостей (письменників і критиків) майже у всіх республіках Радянського союзу. Відтак назріла “зміна поколінь” почала стверджуватись, як реальний факт. Їхні твори (в періодиці й окремі видання) збурили проблему “традиції і новаторства”, що стала приводом до різного роду дискусій про творчість “молодих”, себто ішлося не про вікову категорію як таку, а про “нову генерацію”, котра принципово відмежовувала себе від старших, від покоління “батьків”, хоча повага до їх кращих творів залишалася незмінною. Героями поетичних і прозових текстів переважно були вони самі або їхнє alter ego, та їхні ровесники. Основні риси – критичне ставлення до життя, чесність, відкритість, нетерпимість до неправди, міщанства; вболівання за негаразди на батьківщині та у світі. З ними приходила нова естетика, нове ставлення до дійсності. При чітких індивідуальних відмінностях у творчості траплялося немало такого, що об’єднувало, робило їх представниками одного покоління.

Поняття “нової генерації” спонукало до розмови про її загальне означення. Критики запропонували дві назви стосовно творчості новобранців літератури, а саме – “четверте покоління” (А.Макаров, Ф.Кузнецов, які відлік літературного процесу починали від 1917 р.) і “шістдесятники” (Ст. Рассадін, який орієнтувався на сучасників) [17]. У ході дискусій закріпилась остання, бо вона відображала час, в

якому працював письменник, характеризувала його героїв-сучасників і включала філософію сприйняття дійсності.

На початку шістдесятих років, за словами Степана Крижанівського, завдяки *“процесу накопичення нових якостей і рис”* [19, с. 2], в українській літературі активізувався новітній мистецький рух. У травні 1960 р. київський журнал *“Вітчизна”* подав вірші М. Вінграновського *“Слово димаря”*, *“Морські осені”*, *“Не піднімай мені в очах...”*, *“Сікстинська мадонна”*, а в серпні харківський часопис *“Прапор”* (№ 8), подав такі твори як *“Синій сон у небесному морі”*, *“Червоні рожі білою водою”*, *“За гай ступило сонце і пішло”*, *“Квітень”*, *“Канни”*. Письменник І. Радченко, представляючи читачам молодого поета і кінорежисера, який друкувався на сторінках республіканських журналів із 1957 р., писав: *“...Творчий горизонт поета дуже широкий, його внутрішній світ багатогранний. Часто-густо М. Вінграновський говорить від імені покоління, і говорить так змістовно, гаряче і свіжо, що мимоволі визнаєш за ним право на таку високу трибуну...”*.

Завжди, коли приходять талановита молодь, так і на цей раз, весняні води переповнили ріку, і вона вийшла з берегів. Можливо, це занадто гіперболізоване порівняння, але саме навесні наступного року *“Літературна газета”* (1961. – 7 квіт.) вмістила вагому добірку із 13-ти віршів М. Вінграновського *“З книги першої, ще не виданої”*. Забігаючи наперед, скажу, що поет підготував до друку збірку, яка мала вийти під назвою *“Чуєш, Дніпре мій...”*, але на якомусь етапі підготовки до видання, з невідомих мені причин, заголовок був змінений на *“Атомні прелюди”* (1962). Перша серйозна стаття, де аналізувалися його твори, надруковані у зазначених часописах, мала промовисту назву *“Це поезія...”* (Прапор. – 1961. – № 6). Авторство її належало Ю. Барабашу, одному з молодому критикові. Думки збіглися з тим, що говорив його колега І. Світличний про справжнє, більше, ніж знане досі, відчуття у сприйнятті поетичного слова. Тому так блискавично прореагував критик, адже буквально через місяць від згаданої вище публікації, з’явився відгук на новаторську поетику М. Вінграновського, який починався з щирого радісного вигуку: *“Так, це – поезія, і поезія якої я, наприклад, чекав давно”*, бо справді прийшов поет *“цілком незвичайний, ні в чому не схожий на інших”*, зі своїм *“неповторним баченням світу, своєрідним поетичним мисленням”*, тематичною і образною глибиною [19, с. 93; 96]. За тим *“Літературна газета”* (1961. — 18 лип.) надрукувала поему І. Драча *“Ніж у сонці. Феєрична трагедія в двох частинах”*, передмову до якої написав І. Дзюба. У вересні ця ж газета (1961. – 12 верес.) опублікувала цикл Євгена Гуцала *“Зелена радість конвалій”*, з 10-ти поезій: *“Рідна мова”*, *“Ти”*, *“І знову мідні тонконогі звуки”*, *“Король Лір”*, *“Велика Ведмедиця”*, *“Грудневий Буг ще не замерз”*, *“Стоять закохані...”*, *“Сад”*, *“Зелена радість конвалій”*, *“Можливо скоро корабель космічний”*. У цій же газеті презентувалися вірші В. Коротича, М. Сингаївського, і порівняно з попередніми авторами, більш скромніше були представлені твори інших молодих поетів.

Таким чином, кінець 50-х – початок 60-х рр. минулого століття відомий появою в українській літературі талановитих критиків, поетів і прозаїків, котрих згодом назвуть *“поколінням шістдесятників”*. Перші публікації в часописах, дебютні книжки, передмови і відгуки провідних літературознавців, – все це стало

поштовхом до тривалої дискусії, яка то вирувала, то затихала протягом 60 – 70-хрр., навколо творчості Ліни Костенко, В. Коротича, І. Драча, Є. Гуцала, М. Вінграновського, В. Дрозда, В. Шевчука, Гр. Тютюнника письменників. І це не випадково, бо з-поміж тогочасного чималого поетичного і прозового набутку їхній почерк суттєво вирізнявся: “густою метафоричністю І. Драча, космічними та атомними прелюдами М. Вінграновського, афористичністю Ліни Костенко, прямими шевченківськими інвективами Василя Симоненка...” [20, с. 138]. На переконання критика Й. Кисельова, – це була “поезія думки” тому, що “впливова сила поетичних творів складалася насамперед з мислі, з думки, з інтелектуального багатства” [21, с. 188].

Список літератури

1. Світличний І. Голос доби: Кн. 2 / Упоряд. Л.Світлична, Н.Світлична / Іван Світличний. – К.: Сфера, 2008. – 424 с.
2. Шевчук В. Темна музика сосон. Сад житейський думок, трудів та почуттів: Автобіографічні замітки / Валерій Шевчук. – К.: Акцент, 2003. – 448 с.
3. Первомайський Л. Творчий будень: З щоденника поета / Леонід Первомайський. – К.: Рад. письменник, 1967. – 272 с.
4. День поезії. – К.: Рад. письменник, 1958. – 100 с.
5. Дніпро. – 1959. – № 1. – С. 138 – 154.
6. Вартанов Г. Партія веде / Григорій Вартанов // Дніпро. – 1958. – № 1. – С. 131 – 137.
7. Див.: Єржиківська Н. Творчі прагнення і вияви у другій половині 50-х рр. ХХ ст. на Україні та в Польщі // Київські полоністичні студії. Т. XV / Гол. Ред. Р. Радишевський / Наталія Єржиківська. – 2010. – С. 458 – 469.
8. Іванов П. За високе громадянське звучання (Нотатки про ліричну поезію) // Комуніст України / Петро Іванов. – 1958. – № 12. – С. 81 – 87.
9. Крижанівський С. Нотатки про журнальну поезію 1959 року // Радянське літературознавство / Степан Крижанівський. – 1960. – № 1. – С. 3 – 22.
10. Забашта Л. Право молодості / Любов Забашта // Зміна. – 1959. – № 3. – С. 6.
11. Шевчук В. Розмова редактора з автором: Замість передмови / Валерій Шевчук // Шевчук В. На березі часу. Мій Київ. Входи́ни: Повесть-есе. – К.: Темпора, 2002. – 272 с.
12. Іщук А. Імені Чумака / Арсен Іщук // Зміна. – 1959. – № 3. – С. 7.
13. IV-й з'їзд письменників Радянської України. Матеріали з'їзду. 10 – 14 березня 1959 / Ред. Б. Буряк, Л.Дмитренко (голова), Д.Копиця, А.Хижняк. – К.: Рад. письменник, 1960. – 386 с.
14. Замість репліки // Дніпро. – 1959. – № 5. – С. 153 – 154.
15. Світличний І. Коли входи́ш в літературу... (Роздуми над першими збірками поезій / Іван Світличний // Вітчизна. – 1960. – № 6. – С. 183 – 192.
16. Новиченко Л. Час, людина, література / Леонід Новиченко // Вітчизна. – 1960. – № 11. – С. 4 – 18.
17. Див.: Рассадін С. Шестидесятники. Книги о молодом современнике / Станіслав Рассадін. // Юность. – 1960. – № 12. – С. 58 – 62.
18. Крижанівський С. Нове життя – нового прагне слова / Степан Крижанівський // Літературна газета. – 1961. – 17 лист. – С. 2.
19. Барабаш Ю. Це – поезія... / Юрій Барабаш // Прапор. – 1961. – № 6. – С. 93 – 94.
20. Крижанівський С. Спогад і словідь з ХХ століття / Степан Крижанівський. – К.: Стило́с, 2002. – 240 с.
21. Кисельов Й. Поезія думки / Йосип Кисельов // Вітчизна. – 1961. – № 11. – С. 188 – 196.

Лысенко-Ержиковская Н.А. К вопросу возникновения шестидесятников в украинской литературе / Н.А. Лысенко-Ержиковская // Ученые записки Таврического национального университета им.

В.И. Вернадского. Серия: Филология. Социальные коммуникации. – 2011. – Т. 24 (63), №1 Ч.2. – С. 264-273

Статья посвящена влиянию "Хрущевской оттепели" на литературный процесс в Украине. На примере некоторых критических статей и выступлений анализируется атмосфера того времени.

Ключевые слова: "оттепель", тоталитарная лексика, критика, поэтические тексты.

Lysenko-Ergykivs'ka N.O. Appearance literary process of Ukraine 1956-1960 /N.O. Lysenko-Ergykivs'ka// Scientific Notes of Taurida National V.I.Vernadsky University. – Series: Phylology. Social communications. – 2011. – V.24 (63), №1 P.2. – P. 264-273

The article is devoted to the influence of "khruschew's thaw" on the literary process of Ukraine 1956-1960. the atmosphere of that time is analised on the example of some eritical articals and speeches.

Key words: thaw, literary process, critique, poetic texts, totalitarian lexis

Стаття надійшла до редакції 25 вересня 2010 року